

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskernes Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele.

Læs mere om fordele og sponsorat her:

<https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

CARL HENRIK CLEMMENSEN

DET GAMLE HUS

NOGLE HISTORISKE
SMAARIDS

KØBENHAVN

MCMXXXVIII

CARL HENRIK CLEMMENSEN

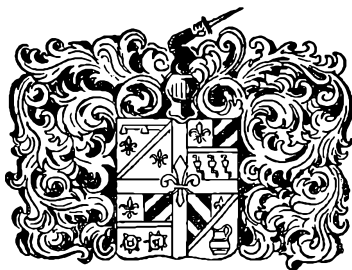
DET GAMLE HUS

FRA GÆSTGIVERI TIL RESTAURANT
»DEN GYLDNE LØVE«

KØBENHAVN

MCMXXXVIII

For historiske Oplysninger ved Udarbejdelsen
af dette lille Skrift takkes Generalmajor H. U. Ramsing,
Direktøren for Thorvaldsens Museum, Sigurd Schultz, og
Konservator P. Linde

Det gamle Hus.

NAAR man en sildig Aftenstund træder ud af »Den gyldne Løve« og da staar i Admiralgades Stilhed under Stjernehimlen, kan man vanskeligt undgaa at blive indfanget af den særprægede, gammel-københavnske Bystemning, der hviler over dette Gadebillede.

Hvor det historiske gamle Stræde munder ud, ligger der til begge Sider en Kirke. Hist er der Nikolaj, der mod Nathimlens Fløj løfter sit genopførte Spir med de gyldne Kugler — her er det den stolte Holmens Kirke, hvis Kongeport er en af de skønneste Prydelser, vor By ejer, man skuer imod med Christian den Fjerdes Børs-Bygning i fin, tegnet Profil som Baggrund.

I det matte Skær fra de gammeldags Gadelygter ser man sig i selve Strædet næsten paa alle Sider omgivet af smukke, stilrene Gaarde og Huse. Hele dette Kvarter er som en lille By for sig i den hastigt voksende Storstad, rugende over saa mange historiske Minder og paa en ejendommelig Maade stemningsmættet, som kun virkelig ældgamle Byer kan være det.

Ved de senere Aars store Nedrivninger og Moderniseringer i det gamle Holmens Kvarter er mange historiske Minder udslettede, men Admiralgade, hvor »Den gyldne Løve« ligger i den smukke Hjørneejendom Nr. 31, er endnu saa nogenlunde gaaet Ram forbi og har stadigvæk bevaret sin Karakter.

*

Tidlig i Middelalderen var dette et Sted paa Bremerholmens nordvestre Hjørne. Mellem smaabitte, lerklinede Huse havde Fiskerne her deres Stejleplads. — Man maa forestille sig, at der til alle Sider var Vand med livlig Sejlads med Smaabaade.

I Christian den Tredies Tid blev Dybet opfyldt, og Statens Bebyggelse trængte efterhaanden frem over den naturskabte Idyl. I Frederik den Andens Tid opførtes Admiralgaarden til Bolig for Flaadens Admiraler i »Admiralstræde«.

Hvor nu »Den gyldne Løve« ligger, fandtes for 300 Aar siden en stor Kongens Urtehave, just bebygget med Skiperboder. Det var Christian den Fjerde, som foretog den egentlige Bebyggelse af Grundene her, og indtil 1795 boede i disse Huse mest Kongens Hofstab saasom Kammer-tjenere og Lakajer.

I 1650 solgte Frederik den Tredie hele Grunden til kongelig Kammerskriver, Statsholder i København Chri-

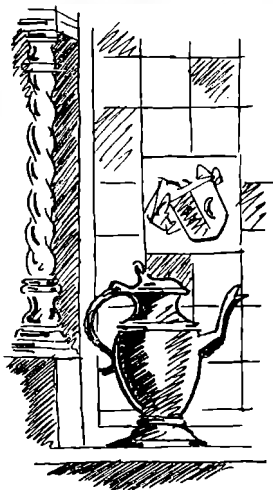

Støtsholder Christopher Gabel. (Velvilligst udløant af Skandinavisk Antiquariat.)

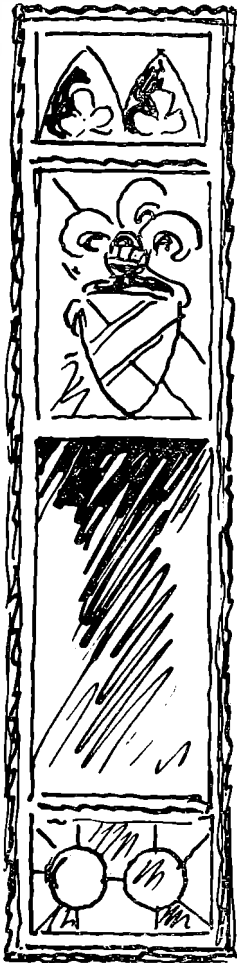

En Lysstage fra Aar 1730.

stopher Gabel, en ejendommelig Skikkelse i Danmarks Historie. Den ellers saa mistænksomme Enevolds Konge var ham huld og tro til det sidste, og Statsholder Christopher Gabels Indflydelse i Riget var kolossal. Han tjente en Formue i Kraft af sit Embede som Forvalter af »Kongens eget Kammer«, og den høje Gunst han nød. Han ejede en robust bon-sens, en Evne til Hemmeligholdelse, og et meesterligt Tag paa Intrigekunst. (Han var med til at fælde Corfitz Ulfeldt,

Landsforrædderen.) Han var en munter Selskabsbroder med en Fabel for ikke helt stuerene Vittigheder — og en stor Ynder af god Mad og en meget fin Vinkender. Da han efter Frederik den Tredies Død i 1670 faldt i Unaade og blev tvunget til at tage sin Afsked af den nye Tids Mand Peter Schumacher — den senere Griffenfeldt — trøstede han sig med hver Dag at beruse sig — ikke i Brændevin — men i de gamle, fine Vine, indtil Døden tre Aar efter hans Fald indhentede ham i hans 56. Aar. — I 1691 brændte Kvarteret, men nye Huse blev opført. Da København brændte 1728 — den »Store Ilde-

brand« fandt adskillige af de Brandlidte Husly i det Hus, der dengang laa, netop hvor nu »Den gyldne Løve« ligger.

Det var egentlig to mindre Huse. Hele Karréen indeholder i 1938 12 Ejendomme, dengang var der over 20. Listen over Beboerne i de tvende smaa Lejevaaninger i 1728 er bevaret og viser i os i et hastigt Glimt et lille morsomt Udsnit af Datidens københavnske Mennesker. — Her var Ejeren Rasmus Nyman, Øltapper og Brændevinsbrænder. Hos ham logerer en Mand, som er i Kondition hos kongelig Tømmerforvalter Møller paa Holmen. Desuden et Fruentimmer Charlotte Margrethe Egholzen, som toer for Folk. Madam Starch, som er Farverkone og før Branden boede paa Gammeltorv. I Huset paa den anden Del af Grunden, der svarer til Hjørnet, hvor nu Indgangen findes til »Den gyldne Løve«, var

Madam Magdalene Sibylle Freberg Ejer, og hos hende logerede først og fremmest selve Kongens Mundskænk Monsieur Niels Fischer, endvidere Monsieur Witvogel, der var kongelig Majestæts Lakaj, Jonas Flygell, Løber hos Hendes Majestæt Dronningen, Hr. Hans Borch, forhen Kappellan i Trondhjems Stift, siden Skibspræst og nu kongelig Ansøger, Hr. Hans Grøn, Studiosus fra Trondhjem i Norge, Thomas Juhl fra Romsdals Fogederi i Trondhjems Stift, Jacob Andreas Eeg, Fogedens Søn, som Juhl informerede, Ditlow Wibe Juhl, Studiosus fra Norge, som nu havde overtaget Conditionen hos Højesteretsprokurator Bredo Munthe, Michel Friederich Lydas fra Flensborg, Betjent ved det tyske Cancelli, Philip Harboe fra det Holsteenske Glyckborske, som gav Information og Nicolaj Bredal, Skriverkarl paa Holmen.

Omkring det syttende Aarhundrede begyndte Kvarteret her at faa Ry for sit gemytlige Væsen, men det var dog ikke værre, end at den senere Biskop H. L. Martensen som nygift godt kunne bo her lige om Hjørnet i Hummergade, (Lejlighe-

den over »Den gyldne Løve«s Køkken.) I 1738 fortæller Hans Harhow, at der dér i Huset, hvor nu »Den gyldne Løve« ligger, bor en Madam Bøll med tre ualmindelig kønne Døtre. Hun holder Gæstgiveri og har ogsaa Brændevinsbrænderi, (lavede desuden Snustobak). Ser vi bort fra den morsomme Omstændighed, at allerede ti Aar forinden havde Kongens Mundskænk sit Logi her, saa er det i Virkeligheden den gæve Madam Bøll med de tre smukke Pigebørn, der indleder Stedets Værtshus-Traditioner.

Ved den store Ildebrand i Juni 1795, ved hvilken Nikolajkirke med Spir ogsaa brændte, saa kun Taarnet stod tilbage, blev det hele Kvarter lagt øde. Der blev vedtaget en Plan, hvorefter Ombygningen skulde ske. Den udarbejdedes af Stats-Bygmester Meyn og Stats-Konduktør Rawert, og saaledes blev det meste af den Admiralgade

til, vi kender. — Efter Københavns Bombardement i 1807 indmuredes øverst oppe i Bygningen et Par af de Kugler, der faldt omkring Admiralgade, der vil man kunne se dem den Dag i Dag. — 1830 havde den kendte Madam Augsburg sin Vinstue, hvor nu »Den gyldne Løve« ligger men med Indgang fra Hummergade.

Madam Augaburgs Vinstue i Hummergade. (1830)
Efter et samlidigt Staalstik.

Indtil en halv Snes Aar før »Den gyldne Løve« aabnedes, den 1. Marts 1936, laa paa samme Sted en lille Beværtning, som bar Navnet Løven, og som menes at have eksisteret her praktisk talt siden Kvarterets Genop-

bygning efter den store Ildsvaade 1795. Ser man den som en Slags Fortsættelse af førnævnte Madam Bøll's Gæstgiveri og Brændevinsbrænderi, Madam Augsburgs Vinstue, gaar Gæstgiver-Traditioner paa det historiske Hjørne altsaa næsten uden Afbrydelse et Par hundrede Aar tilbage i Tiden.

Den gyldne Løve, som man nu ser ligge over Restaurantens Indgang, har naturligvis haft Forbindelse med hint gamle Gæstgiveri. Inde i Køkkenet findes endnu, ud imod den snævre, lille Gaardsplads, den rigtige, gamle Vognports vældige Hængsler.

Løven over Indgangen er en Afstøbning af Thorvaldsens berømte Løve, der findes ovre paa Thorvaldsens Museum. Thorvaldsen-Afstøbninger er ogsaa de smukke velbevarede Stykker af den herlige Alexanderfrise, der findes indemuret paa begge Sider af Ejendommen. Det

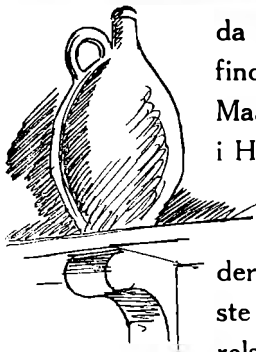

»Kyklopen« (Polyfen)
udført af den danske Billedhugger
Nicolaj Schmidt, der fik den lille
Guldmedaille 1874.

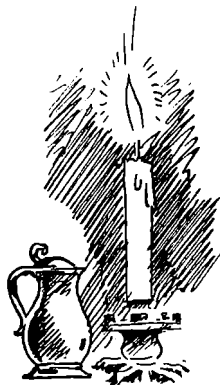

En Del af Bertel Thorvaldsens Alexanderfrise.

samme gælder Ørnen over Gadedøren i Nummer 31, det er en Afstøbning af den Ørn, der paa Frue Plads »Skuer mod det himmelske Lys«. Inde paa Trappegangen finder man hele Vejen op den ene Thorvaldsen-Afstøbning efter den anden. — Ligeledes findes der nogle af Danmarks smukkeste og mest velbevarede udskaarne Egetræsdøre, der menes at stamme fra ca. det 17. Aarhundrede. En Elsker af Bertel Thorvaldsen og hans Kunst har i sin Tid ejet Huset og ladet alt dette opsætte tillige med de Medaillon-Relieffer, der viser Murer- og Tømmerlaugets Tegn. Ikke mange Skridt herfra ligger stadig det historiske Hus, hvor Thorvaldsens Fader, den beskedne Billedskærer, boede; i disse selvsamme Gader har Mesteren vandret som Dreng og som ungt Menneske, og det er

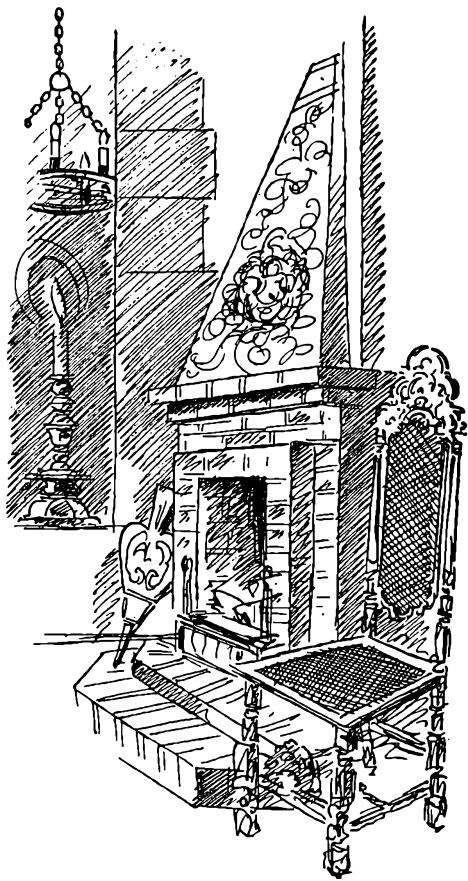
da kun rimeligt, at hans Kunst ogsaa her findes bevaret paa en saa smuk pietetsfuld Maade. — Blandt Beboerne i Admiralgade 31 i Husets nyere Tid var Komponisten Charles Kjerulf, der her havde indrettet det Ungkarlehjem, hvorom han saa livligt og underholdende fortæller i sine Erindrings første Bind »Grøn Ungdom«. Han lejede to Værelser af en Handels-Rejsende, der for det meste var ude. Der var — skriver Kjerulf selv — tarveligt, men net og gemytligt: To lavloftede Værelser, det ene uhyre stort paa tre Fag, det andet, Soveværelset, ganske lille paa eet. I det store Værelse indskrænkede Bohavet sig nærmest til et kæmpemæssigt Flygel (med Messingkanter) fra Hornung og Møller. Han gav det Kælenavnet »Lange-Maren«. Desuden havde han fra Barndomshjemmet medført Faderens gamle Mahogni-Skrivebord, et Spillebord samt en Gyngestol, foruden Masser af Bøger og Noder, der slet ikke kunde rummes i de to smaa Reoler, men laa og flød og drev alle mulige Vegne. Det var hine Aar, at Forfatteren og Københavnerjournalisten

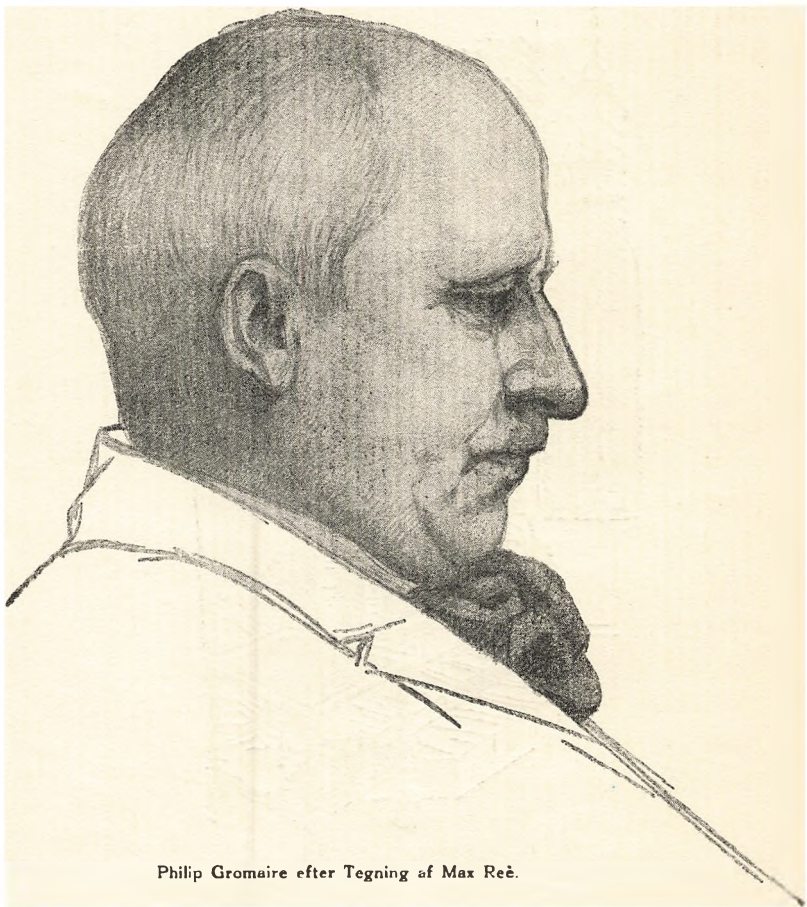

Gustav Esmann gav dette Strøg det saa populære Navn »Mayonnaise-Kvarteret«, fordi Laks og Hummer spillede en saa fremtrædende Rolle i dets Gadenavne. Det varede ikke længe, før Charles Kjerulfs store Stue i Admiralgade blev Samlingsstedet for de forskellige Kredse af kunstnerisk Ungdom, der fylkede sig om den glade Komponist og Musikkritiker. — Herman Bang, Maleren Carsten Ravn, Casino-Direktøren Hunderup, Skuespillerne Olaf Poulsen, Martinius Nielsen og mange andre af Datidens kendte Navne havde sin daglige Gang her .. De sad Aften efter Aften, Nat efter Nat i den store første Sals-Stue, lige over »Den gyldne Løve«, hyldet i olympiske Skyer af Tobaksrøg, medens Kjerulf paa Flygelet into-

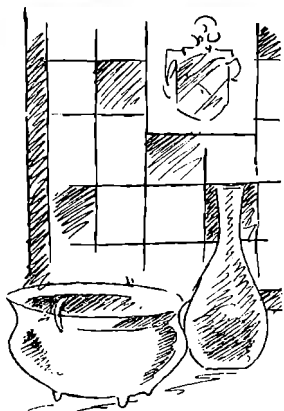
nerede de tyske Musik-Studenters ældgamle Slagsang, og alle kvad for aabne Vinduer udi den stille Nat: »*Ein lustiger Musikante marchirte am Nil, — o tempora, o mores!*« ...

Kaminparti

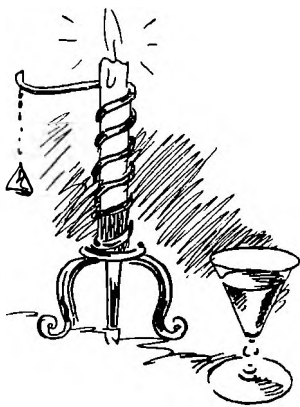
Philip Gromaire efter Tegning af Max Reë.

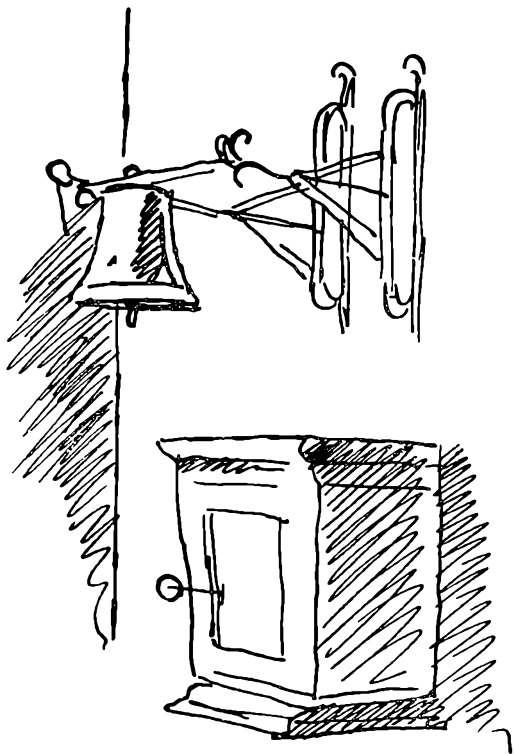

Dette er et lille Udpluk af Minderne, som dvæler, hvor nu »Den gyldne Løve« ligger. Man har søgt at skabe en baade smuk og pietetsfuld Ramme om dem.

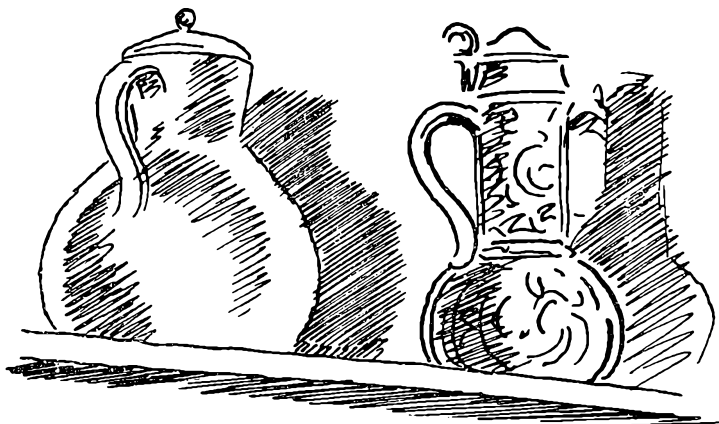
*

»Den gyldne Løve« aabnedes den første Marts 1936 af Direktør Arno Petersen, der har haft til Hensigt her at skabe en af de intime, smaa Spiserestauranter, som findes overalt i Europas Storbyer. Lokalet er indrettet med kunstnerisk Bistand af den gamle dansk-franske Arkitekt og Dekorationsmaler Philip Gromaire. Det er holdt i klassisk Renaissancestil med høje, mørke Paneler og hvidkalkede Vægge, paa hvilke der er malet (Fresco) en Række gamle originale Vaabenskjolde. — Midt i Lokalet findes en stor Murstens Kamin, hvor Ilden paa kolde Aftener blusser hyggeligt. I originalt forarbejdede Smedejerns-Stager (Gammel Model fra 1730) brænder Vokskærter paa alle Borde.

En af Holmens gamle Skibaklokker og et Dokumentskab fra Aar 1654.

Lerkande fra Løgumkloster og tilhøre en Kande med følgende Indskrift:
 »I gamle Dage var Øllet tyndere, men derfor var Folk
 dog store Syndere«. (Signeret P.W.53.)

Paa de lange Vægghylder staar historiske, gamle Krus og andre antikke Rariteter, hvor blandt andet kan nævnes den originale Snapseflaske, der af Phister og Olaf Poulsen blev benyttet i »Jeppe paa Bjerget«, samt Grevinde Danners Smykkeskrin, som er udført i Kobber og som Grevinden brugte paa sine Rejser.

— — —
 — — —

»Den gyldne Løve« er ikke stor, men man har tilstræbt at give den sit eget Ansigt. — Som Motto kunde Arno

Petersen have valgt den franske Digter Alfred de Mussets klassiske Linier:

›Mon verre n'est pas grand,
mais je bois dans mon verre!

Det er — ikke daarligt — af en dansk Lyriker for en Del Aar siden oversat ved:

›Mit Glas er ikke stort,
men jeg drikker af mit eget.‹

I ›Den gyldne Løve‹ er der søgt skabt et ægte dansk Kro-Milieu i Pagt med ældre Tiders bedste Gæstgiveri-Traditioner og med tilbørlig Hensyntagen til vor egen Tids naturlige Krav om moderne Komfort.

NAVNEREGISTER

Nedenstaaende Personer, som er nævnt i dette lille Skrift,
har i Aarenes Løb haft Tilknytning til Det gamle Hus:

	Side
Augsburg, Madam, Indehaver af Vinstue	16, 18
Bang, Herman, Forfatter	22
Borch, Hans, Kapellan i Trondhjem Stift	15
Bredal, Nicolaj, Skriverkarl paa Holmen	15
Bøll, Madam, Indehaver af Gæstgiveri	16, 18
Christian den III, Konge	10
Christian den IV, Konge	10
Danner, Grevinde	27
Eeg, Andreas Jacob, Fogedens Søn	15
Egholzen, Margrethe Charlotte, toer for Folk	14
Esmann, Gustav, Forfatter	22
Fischer, Niels, Kongens Mundskænk	15
Flygell, Jonas, Løber hos Hendes Majestæt Dronningen	15
Freberg, Sibylle Magdalene, Madam	15
Frederik den III, Konge	10
Gabel, Christopher, Statsholder i København	10, 13
Griffenfeldt, se under Peter Schumacher.	
Gromaire, Philip, Arkitekt og Dekorationsmaler	25
Grøn, Hans, Studiosus fra Norge	15
Harboe, Philip, Betjent ved det tyske Cancelli	15
Harhow, Hans	16
Hunderup, Teaterdirektør	22
Juhl, Thomas, Romsdals Fogederi	15
Juhl, Wibe Ditlow, Studiosus fra Norge	15
Kjerulf, Charles, Komponist og Forfatter	21, 22

	Side
Lydas, Friederich Michel, Flensborg	15
Martensen, L. H. Biskop	15
Meyn, Stats-Bygmester	16
Munthe, Bredo, Højesteretsprokurator	15
Møller, kongelig Tømmerforvalter	14
Nielsen, Martinius, Professor	22
Nyman, Rasmus, Øltapper og Brændevinsbrænder	14
Poulsen, Olaf, kongelig Skuespiller	22, 27
Phister, kongelig Skuespiller	27
Rawert, Stats-Konduktør	16
Ravn, Carsten, Maler	22
Schumacher, Peter	13
Starch, Madam, Farverkone	14
Thorvaldsen, Bertel, Billedhugger	18, 20
Ulfeldt, Corfitz	13
Witvogel, kongelig Majestæts Lakaj	15

BILLEDFORTEGNELSE

Det gamle Hus	8
Statsholder Christopher Gabel	11
Lysestage fra Aar 1730	12
Madam Augsburgs Vinstue	17
»Kyklopen« (Polyfen) udført af den danske Billedhugger Nicolaj Schmidt	19
En Del af Alexanderfrisen	20
Kaminparti	23
Philip Gromaire	24
Gammel Skibsklokke m. m.	26
To gamle Kander	27

Vignetterne er Motiver fra den nuværende
Restaurant »Den gyldne Løve«.

UDGIVELSEN AF DENNE BOG
ER BESØRGET AF ARNO P. PETERSEN
»DEN GYLDNE LØVE« OG UDSENDT I FEBRUAR 1938
ENDVIDERE ER FREMSTILLET 250 NUMMEREREDE EKSEMPLARER

TRYK: AXEL E. AAMODTS EFT. (KGL. HOF-LEVERANDØR)
ILLUSTRATIONERNE TEGNET AF AXEL ALRIK
KLICHEERNE LEVERET AF CH. HANSEN

